

EFESAS

Mi iya Pol siya mai biye miriyya om komii Rom hir, siya yokwowim kwiiya winki. Kwira iikamim Efesasinim simiiram mi kwira Kolosiyan iikamim simiiram, mi kwira Filipaiyan iikamim simiiram, mi kwira Failimonan iikamim simiiram. Siya ta yokwowa biyyin om Efesas hiriir winkikin sima mwainam mi mhoiyya wi iki om nhirim simiiram nwoki hauugiyim. Siya ta yokwowa inkamin Tikikas nikiuwiyin siir yonkwo hauugi mi simiirin siya ini hauu. Taka yokwowa min boinka, iikamim naingwo tibmiiyim pu kwiruwa nwowim. Mi pua sair mwoin wi Jisis siyar niki owim krimiir kouwin. Iikamim naingwo tibmiiyim yim ini siir wignan ywowim mi Jisis siya ini krimiir kamnan ywowin. Iriig.

¹ Kara Polkin Adi Komii krimiir wanin siya kariirin biyyar nimbingin Jisis Kraiis siir yai aiiir boinmimauuam. Mi ta yokwowa kara winkika iikamim Adi Komii siirim yipiki om Efesas waraur nwowim kimiiram yipiki Kraiis Jisis siir yai aiiir wakaeyokna apiyim. ² Kara hiniina kwisboinkii, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyyan Inkam Komii ikin kimiirin wi naingwobumbu siya nwoki hauuwim mi kima wi iripar nwoki ongwomamair aeikiyamim. Iriig.

Krimiirin dimin kirie komii komii Adi Komii siya dimusi bi hauugin Jisis Kraiis siirsikin.

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainanki krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir Adin. Dimusi rani, iikam krimiirin siya hainanprapraskikim. Dimusi rani, krima Kraiis siirgin mi ti hiriinan sairsika Adi Komii siya siir dimin kibi kibiyim siir om hiranim krimiir asi hauugikim.

⁴ Biiya siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin mi ninomor aka, siya saiirar nimbingin siir iikam nwowamin mi ta hiriinan saiirsika krɪma Krai saika asi namasugin. Mi ti hiriinan tirin siya krɪmiir kigi, krɪma dimin whirki bi kimbugin ini wadieki wadieyar ywowim. ⁵ Biyarin, Adi Komii siya iikam krɪmiirsi siir kwoinkar naingwokwonanaekin mi siya hininam naingwokin krɪma siir yinisisim nwowim Jisi Krai siir kirieni. ⁶ Mi ta hiriinan saiirsika, krɪma siir inig iir asi hainani. Dimusi rani, siya krɪmiirin siir naingwobumbu komii airin hinda whisariiyar priihauugikin Jisi Krai siir kirieni yipikin siya naingwokwonanaeyin.

⁷ Biiya Krai siya naonama mi siir nhiya ha naokiinai-iniya mi ta hiriinan saiirsika krɪmiirin wi Adi Komii siya hidana iikam whiekakim simiir wi saiirsi nwoki anmai-warkainam. Mi dimin bibiyeyim krɪma tirim yim siya bidi haiyoprindiyumiigiyim. Krai siya ti dimin hiriinanim krɪmiirin dimusi bi tirkin siya iikam krɪmiiramin nhami nhami bi naingwokwokin. ⁸ Adi Komii siya siyargin dimin taeminim simiir bwamkibwamin. Mi krɪmiirin siyar bidi haiyoprindiyumii iskiyin iya siya hidana saiirsiyin. ⁹ Mi krɪmiirin siyar yanaakninkiihaiginu dimin taeminim biiya aowa nwowim siya naingwowim krɪma ninomokninkinam yim idowiiya bidi yimbiyamim Krai siir kirieni. ¹⁰ Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim yim ti sima, mhoiia iya Adi Komii siya naingwowa wadie nwowana mi digworaekwo whiekakim nuanim wi siya kiyaiirigini mi siir omanim yim iriipi hiriinan mi sima wi maeyau kwiruwar namwoiwi mi ti digworaekwo whiekak imiirin wi Krai siyar nidwo kigriraorikaki.

¹¹ Mi ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya naingwowim wi hiriinanar nimbini. Krɪmiirin Adi Komii

siya b̄idi yimbingiyin siirgisiir nwowim Krai saika nama-sukikinam. Dimusi rani, ti digworaekwowim b̄idi bidiniya tiram siya naingwowim simiirsika. ¹² Adi Komii siya ti digworaekwo imiirin whisarii bi tirkikin kr̄ima yip̄ikim biigibi Krai siir yai imiir wakaeyokna ap̄im wi siir inig iir nwoke hainanim mi siir inigin yio komiigikomiigin.

¹³ Wim kima ini krimiir hiriinan ywowim biya kima wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim kimiir grabaiginiuwim mi kima Krai siir yai imiir wakaeyokna ap̄kim. Mi kima wakaeyokna ap̄im simiir mhoiiyan, kimiirin Adi Komii siya nimbingim mi ta hiriinan saiirsika kima siir naeyiuin saika asi namasukikini yip̄ikin siya nikropkiyin tiriir nitam mi iikamim kimaka waraur nauni oniya ta biya siya boina hiniin siya wi sipi nikropki siirin. ¹⁴ Adi Komiiyin yip̄iki siir naeyiu iir hauugiyin krimiir, siya hiniina nisiimauugin mi kr̄ima ini hainii yinokninkinkiyim krimiirin mhoiia siir dimin kibi kibiyim wi krimiir hauuwi yip̄iki biya siya nimbinim mi siya boinim tiriiginim yip̄iki siiram naingwo tibmii kinim. Mi Adi Komii siir iikamim wi rirmiia sinar nwobudgi mi Adi Komii siya wi inig komiigikomii iirar haii. Dimusi rani, ti dimin taeminim siya tirim simiirsika. triig.

Pol siya Adi Komii siiram sriigin iikamim om Efesas hiranim simiiram

¹⁵ Dimusi rani, ti hiriinan saiirsika digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim wim kima Biyan Inkam Komii Jisis siir yai imiiram b̄idi wakaeyokna ap̄im mi kima wi hiriinan saiir naingwokwonanae iikamim Adi Komii siirim simiiram. ¹⁶ Mi inokininokin an kara Adi Komii siir siira boin wadienanaei. Dimusi rani, iikamim simiirsika. Kara iikam kimiirsi naingwokwokin mi ta hiriiran saiirsika, kara Adi Komii siiram asi kwisboini yip̄iki krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Krai siir

Adi Komiiyin. ¹⁷ Adi Komiiyin siyairgin mi krɪma siir inig iirarar hainanprapraski. Kara siiramin minam sriigin siir naeyiun kimiir hauugiyim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiun siir yai imiir sibgu inokninkinim. Mi ti Adi Komii siir naeyiun wi kimiir nwoki anaakninkii haiginiun mi kima Adi Komii siirgisiirin wi hainii nwoki sibgu inokninkinim. ¹⁸ Kara hiniina naingwowi Adi Komii siya kimiirin ina whinkinsiis haiginiun mi kimiir kwoinim wi hainii ninokninkinkii. Mi ti siya boinkiyim kima haiyim mi kima wi hainii ninokninkinkii dimin taeminim biya siya boinim hiniin, siya wi kimiir hauugii mi simiir kibiya ya bimbuiwi rani. ¹⁹ Kara ha naingwowi siya kimiir bidi yisiimauuwun mi kima wi haniingi ninokninkini siir kirie aairin iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim krimiir whinkinsiis haiginiui. Siir kirieya ya ini komiigikomii ywowaowa krɪma sair kimairim wi dig nwo rani mi ta kirieya wi kimiir whinkinsiis haiginiui, ²⁰ ta kirieya Krai siir whinkinsiis haiginiuwa iya biya siya naonama mi Adi Komii siya siirin ina swoki hidninsiin idwowun simakar mi siirin siya saikar yinkiamsu haiginiu siir om hiran dimin taeminim simiir kigirkakim. ²¹ Mi tariinanin digworaekwowim Adi Komii siir om hiranim mi nuan ikim yim ini Krai siyar kigirkakim. Mi uridyiu bibiyeyim mi iikamim om whirua nwowipisu karamae nwowiyim mi gavmani inkam ikim mi ti digworaekwowim ti tariinan nwowim mi mhoiya nwowan ikim yim siya bidi ikwowaisiigigim. ²² Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Krai siir inara bidi yonkwokiyim mi Adi Komii siya siir bidi yimbingiyin siir piugana sair digworaekwowim simiir kigirkakim. Siya ini krimiir mwonan ywowin ²³ mi iikamim Adi Komii siir piugana sairim yim ini siir piunan ywowim mi iki hinda tinda nwowim simiirin ini siyar niwhwonkai

digim. Mi krɪma wɪ saɪka nwoki amasukikinim mi dimin taeminim siyar tirdigikim mi nu whirkakin ini siya siyar yinyokiigiyin. friig.

2

Adi Komii siya bidi tirkiiyin krimiirin, yipikim biya naoni iikamnan nwowim, sima tariinanin Krai saika nwowim.

¹ Mi biya iikam kima ti siyiun paeya niigikiyamyatonatnoudnankaiiyin siirar niki apkim, iki iikamim naokaowim simiir hiriinan. Dimusi rani, sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigin mi dimin biyie biyeyim sima tirkim. ² Mi ti ii imiirin wim kima ti nuin siir digworaekwo imiir napkim. Biya wim kima inkam komiiyin Setan nikiuuiyin siir digworaekwo biyie biyeyim simiir napkim, yipikin inkam komii komiiyim inigakim simiir siyiu pai siyiu paiyim simiir biyan inkam komiiyin mi uruwai siyaowai mi niimauan uridyiu bibiyie ikim mi uridyiu bibiyeyim maeyau kwiruwa nwowipisu karamae nwowi ikim mi dimin biyie biyie ikim. Mi iikamim simiirin ini siyar kigirkakim mi tiriiginim yipiki digiumii Adi Komii krimiir Wanin siir niki haimriiyugigim simiir kwoinim wɪ siyar kiyaii. ³ Biya krɪma ti iikamim simiir hiriinan nwokim mi krɪma diminim krɪma naingwowyim simiir napkim. Mi krɪma dimin biyie biyeyim krimiir kwoin ima naingwowyim simiir bidi tirim mi Adi Komii siir iowa krimiir asi nwoka iki iikamim iki nu nhiranim simiir hiriinan yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim.

⁴ Mi Adi Komii siya ini krimiiramar naingwokwokripkaiiyin mi siir naingwobumbuwa krimiir bidiyar mirninkinkikaiya iya krɪma dimin biyie saiir aowa nwowa. ⁵ Mi krimiirin kwoin win siya hauu haiginiugin mi siya krimiiram ha naingwokwonanaekin mi krɪma

tiriiginim yipiki siirsi yapiyapa mi oki windi yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim, tiriiginim yipiki paeya nami siyiun si tioidwomaianim krimiirin siir naingwobumbu aeyar nanmaiwarkainakim. ⁶ Krimiirin Adi Komii siya bidi hidninsiin idwokiyim Kraiis saikar mi krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugim iripa saika nwowam. Mi dimin biyie aiirin krima bidi ikwokopougiga mi krima ini iripa saika ninomor kou hir nidwonan ywowim. ⁷ Adi Komii siya ti hiriinan minam tirkin ti iiyim mhoyiya nimbiniyanim iikam imiir niisiimauuwim siya naingwokwonanaeiya krimiiram Jisis Kraiis siir inigni mi ta siya mi aingwobumbunanaeiya krimiirsi ya ti dimin taeminim Jisis Kraiis siya tirkiyim simiirsika. ⁸ Kima Kraiis siir yai imiiram naingwo tibmii kiingim mi Adi Komii siya kimiiram asi naingwokwonanaekin mi kimiir asi mi anmaiwarkainakin kima, kima kimar bi whinkinsiisnakim. Mi kima Adi Komii siiram bi miriigim mi siya kimiirin ta hiriinan saiirsi bi nanmaiwarkainakin. Niingaka. Adi Komii siya hinda siir kwoinairgar priinaingwo hauugikin kimiirin. Ya tariigina ya Adi Komii siir naingwobumbu aeya krimiirsi mi krimiirin saeyar nanmaiwarkainakim. ⁹ Kima dimin whirin miyiknan bi tirkin mi Adi Komii siya kimiirin ha bi nanmaiwarkainakin mi inkam nwirki wi ha boin tani, siya inig komiigakin mi siya wi siir inig iirar hainana rani. Adi Komii sasaingin hiriinan tiriyin. ¹⁰ Iikam krimiirin Adi Komii siya bidi tirkiyin siirgisiir nwowim yipiki Kraiis Jisis siir yai imiiram naingwo tibmii kiiniyim mi krima iripa Jisis Kraiis saika nwoki amasukikinim. Mi ta hiriinan saiirsika krima wi mii kibi nwoki miriiyim. Biya Adi Komii siya krimiirin dimin miyik miyik imiiram nimbingin krima tiramin mi siya krimiirin hiriinanam tirkikin simiir napim mi siya krimiiramin

minam naingwowi krima ti dimin taemin kibi kibiyim simiirarar tir. friig.

Krais siya piugan kwiso sowiirin iripa bidi yinkiamasuhaiginiuin isid whirua nwowam

¹¹ Kima ti swoki aingwowaikaigi biya iya Juda sima kimiir miois imiir kitiyopnir hai karamae nwowa hiniina niisiimauuwam wim kima Adi Komii siir iikamkim mi nim krima Juda iikamim kimiirin hiniina niewaiyu boinkim, wim kima Juda iikam tani. Mi nim krima kamim yipiki krimiir mioisim kitiyopnir haiyim, kimiirin hiniina dapi, wim kima simiir miois kitiyopnir haiyan inkam tani.

¹² Biya wim kima Krais siir bi ninokninkinkim mi wim kima Isrel simiir iikamim simiir piugana saiir iikam tani. Wim kima, kima iikamkim kima Adi Komii saika bi namasugim. Biya Adi Komii siya siir nimbina iikam nhirim simiir nimbingikin mi sima mi siya ini iripar yongwomamair aeyim yim kima rani, ti iikamim. Wim kima wi ti nu iir nwo rani, ti dimin taemin kibi kibiyim nitim simiiram nwokwokinim. Niingaka. Adi Komii siya wi kimaka nwo rani. ¹³ Mi tariinanin, wim kima ti iikamim yipiki ti diminim biya kara boinmimauuwim simiir ninokninkin karamae nwowim, yipiki iikamim aru nwowiyim sim haniin nwowim mi tariinanin kimiirin Krais siya naonama mi siir nhiya ha naokiinaiiniya mi iikam kimiirin saeya nanmaiwarkainakim mi tariinanin kima Adi Komii siir yai imiir asi wakaeyokna api.

¹⁴ Iikam krimiirin Krais siyar tirhaiginiugin iripa nongwomamair aekiyamam. Biya Juda simiir piugana saiir iikamim iki Juda iikam tani simiir piuganim iki hinda tinda nwowim simiir sau omom nwokim mi tariinanin ta Krais siir piu aeya naonama mi iki iikamim iki omom omomim hinda tindanim simiirin siyar tirkikim iripa isid whirua nwowim. Mi ti siyiuin biya iripa isid whirua

nwo karam nwowiyin paeni haniin niki amai ikouwin yio siya bidi hiiukmaigiyin. Mi siya ti hiriinan minam hiiukmaigikin, siya minam naingwokin krimiir tirkiyim krima piugan kwirkikwiruwa nwowiskiyim. ¹⁵ Mi ta Jisis Kraisi siya naonama mi ti Moses siir siyiu komii siir siyiuim siya tirkiyim yim bidi digiguskiiyim mi ti Judami siyiu komii nhirim yim iriipi hiriinan. Mi siya ti hiriinan minam tirkin, ti piugan kwiso sowiirin iripa ninkiamasu haiginiuwim iripa nongwomamair aeyam. ¹⁶ Kraisi siya paeyin hiiniya nirioninkinin siir naowin siya ta hiriinan sairsi naokin ti diminin isid whisair krima nwowiyin siir haiginikouwin siir tirkiyim mi sima bidi yaonamim mi krimiirin siya kiyai iripa nongwomamair aeyam mi Adi Komii siir wakaeyokna apam. ¹⁷ Kraisi siya ti nu iir nitin siya siir yai kibi kibiyim simiir nanaakninkii haiginiugim mi siya hiniina boinkin, iikamim sima mi Adi Komii siya sima wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Mi ti yayim yim ti iikamim Juda iikam tani yipiki aru nokwokaowiyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim ti yayim Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim yim kimiiramar nitswokim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim iikamim Adi Komii siir kingiin nokwowim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi nim krima ti piugan kwiso. Dimusi rani, Kraisi siirsikin. Mi Adi Komii siir naeyuin siya siyairgin iikam krimiir kiyaiyin Adi Komii siiram krimiir wanin mi tariinanin krima wi Adi Komii siiram asi nami.

¹⁹ Mi ta hiriinan sairsika, wim kima iikamim yipiki sima yapa om karamaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim kima ini iikam nhirim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim mi siir piugani ikim, ini simiir hiriinan ywowim wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. ²⁰ Wim kima ini omaka Adi Komii siya miriia ini sair hiriinan ywowim.

Nim krɪma aposel kamim mi profet kam ikim yipiki dimin taeminim Adi Komii siya boinim sim boinmimauuwiyim, nim krɪma ini kougou yaewaonan ywowim yipiki omaka aiir ninan hougwowniyim. Jisis Krai siyarin yio ini kougouwin bopwokibopwo nokwokaiiyin omaka akou iir hougwowniyin ini siir hiriinan ywowin. ²¹ Siya siyairgin siyinpae minim omaka aiirim simiir nonkworinuwiyim yari pa sima sibgu owam. Mi ta omaka siya tirki wi omaka komiigikomiiyar nwokii mi saeya wi omaka bimbiuwi nwo rani, Inkam Komii Krai siya whwonkaiyam. ²² Mi wim kima iikamim Krai siirim, iki nupai nupaiyim simiirim kimiirin Adi Komii siya ninwiamasu haiginiuwim Juda iikam krimaka mi kima whiekakar in ini omakanan ywowim Adi Komii siya nwowam Adi Komii siir naeyiwin siir. friig.

3

Dimin taeminim Pol siya tirim, siya Judami piugana saiir bi tirkin

¹ Kara Polkin, yipikin maeyauwa mii biye miriia saiir saiira hiugrimkripkiikikainanaeyin. Dimusi rani, kara Krai siir yai kibi kibi imiir boinmimauugin iikam kimiirin, kara Judami piugana saiir bi boinmimauugin, kara nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiram in iikam kimiiram kwisboinkikin. ² Kara hiniina naingwowi kima bidiyar wakaeyim ta Adi Komii siir naingwobumbuwa kariir hauugiya mi kariirin siya nimbingikin siir mii aiir miriyyam iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam. ³ Mi ti dimin taeminim biya niki haigiprakaiyim yim Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwim mi siya kariir bidi yiisimauuwin mi kara simiir asi ninokninkini. Biya ti diminin kara kimiiram in siirar niki win boinkikin. ⁴ Mi kima simiir mwaini mi kima wi haini ninokninkini kara Krai siir dimin taemin imiirin ina sibgu inomokninkinim

yipiki biya Adi Komii siya niki haigiprakaiyim. ⁵ Mi biya iikamim simiir bi ninokninkinkim mi tariinanin simiirin Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwim mi siya simiirin krimiir bidi yiisiimauuwim kamim yipiki siya nimbingiyim siir aposel inkam mi siir profet inkam nwowam mi siya ti dimin taeminim krimiir niisiimauugin siir naeyuni. ⁶ Mi yayim yipiki siya nanaakninkiiyim yim ti sima, mi iikamim yipiki Judami piugana sair karamaeyim simiirin Adi Komii siya bidi tirkiyim Judami piugana saika mi simiirin wi piugan kwiruar nwo haiginiuwi siir yai kibiya sair kirieni mi wi piu kwiruar nwo ki owiskiyim mi ti dimin taeminim siya nimbingiyim siya wi krimiir hauwi siir iikamim Krai saika nama-sukikiniyim. Dimusi rani, ti dimin taeminim Krai siya tirkiyim krimiir simiirsika.

⁷ Siya kariiram naingwokwonanaekin mi kariirin siyar whinkinsis haiginiugin siir naingwobumbuwa Adi Komii siya nimbingiya siir Yai Win Kibi aair boinimauuwam siir kirie komiia sair kirieni mi kara dimin taeminim siya boinim kara tiram simiirar mi tirkin. ⁸ Adi Komii siya kariiram naingwokwonanaekin mi siir naingwobumbuwa kimidiniya kariir haigiyumauu kariirin siya nimbingikin. Karaigin inkamin iki iikam whiekakim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiir mhoigimhoi nwowim. Kariirin siyar nimbingikin Krai siir yai kibi aair boinimauuwam iikam kimiir iki Judami piugana sae iikamim sim tani ti yaimin diminim Krai siya tirim krimiir. Mi ti yai kibi kibiyim Jisis Krai siir boinim yim dimin kibi kibiyim simakisima nwowim yim simiir yaimwoiyaimwo ima mi simiirin iikamki mwainim wi dig nwo rani. Niingaka. ⁹ Siya kariirin minam nimbingin iikamim simiir whinkinsis haiginiuwim mi sima wi ti digworaekwowim idowiya nwo karam nwowim wi simiir

nwoki inokninkinim. Biya, iya Adi Komii siya ti dimin taemin imiir nonkwokwobwakainan siya ti siir kwoinin siya hidaigiyin biyar nimpriowin mi ini tariinanar yadigniyin. ¹⁰ Mi ta hiriinan saiirsika, ti iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siir pugana saiirim siya simiir asi niisiimauugin. Mi yim sima paekwosim ikim mi yipiki ninomor kouan kirieyim sim kigirkakiyim simiir siir ninokninkinpai ninokninkinpaiyim. ¹¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii siya tirim siya siir kwoin iir swoki aingwo tirkin yipiki biya siya nimbingiya krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraisi siir kirieni. ¹² Nim krima Kraisi Jisis siir yai imiir wakaeyokna api mi krima Adi Komii siirsi kipi nidid. Yio krima ina ninokninkinim ta saiirin mi krima Adi Komii siiram dam mi dimin taeminam siiram srili mi siya wi digumii krimiir haimriiyu rani. ¹³ Kara kimiirin pi hiniina boini, kima kipi nidid ti dimin biyeyim kariir nonkwobumbuninkin haiginiuwim simiirsiyin. Dimusi rani, kara iikam kimiir whinkinsiis haiginiugin. Wim, kima maigimaigra dwoninae. Dimusi rani, wim kima inig komiigak bidi ywowim ti dimin taeminim kariir kiyopsimsibgi haiginiuwim simiirsi mi ti digworaekwowim iikam kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi. triig.

Pol siya hiniina naingwowi iikamim Efesas hiranim ina ninokninkinim Kraisi siya naingwokwowi aiirin simiiram.

¹⁴ Kara ha naingwowi ti dimin kirie kirieyim Adi Komii siya tirkiyim mi ta hiriinan saiirsika kara ogmwo siiram ha waisii hiunanainamin mi kara Adi Komii siiram in hwo ina kwisboinin. ¹⁵ Adi Komii siya siir paekwosimim ninomor kou hiranim simiirin iikamim nuanim krimiir hauugikim siir inigni. ¹⁶ Kara Adi Komii siiram in hiniina kwisboinkii, siya siir digworaekwo imakan siir kirie komii

aiirar nrowi mi siya siir naeyiuin wi kimiir kwoinawaur nikipkii mi kima wi kwoin kirie nrowi owim, ¹⁷ mi kima wi Kraisiir yai imiir nrowi sibgu wakaeyoknam mi siya wi ini haniin sairsi kwirii idwokaii kimiir kwoinawuin. Kara hiniina kwisboinkii, kimiirin wi naingwobumbu Adi Komii siya hauwi mi ta hiriinan sairsika siir kirieya kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi irni nwrniyam naingwokwowim mi ti simaigim digworaekwowim krima tiranim simiir bwamkibwamim, paeni haniin pae siir mii imiir kinsiis haiginiuwiyin siir hiriinan mi omakanan, omakani kougou yaewaowim nu hir nokwowniyim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti dimin taemin hiriinan yim wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi iki Adi Komii siir iikamim hinda tindanim kima wi hani ninokninkinki Kraisiya naingwokwo aiirin kimiiram ya komiigikomii ieyairga, ya ini ninomor kou sair haibura mi aeya ini prieikipriei ywowa mi aeya ina mi inrnankainainama mi siya krimiiram pranae pranae bi naingwokwokin. ¹⁹ Ihi, kara minam naingwowi kima Jisis Kraisiya naingwokwonanaeya kimiiram sairgisair dinokninkin ta siya naingwokwowiya krimiiram ya whoimoni rani. Mi krima siya naingwokwonanaeya krimiiram sairgisair bi ninokninkinkim. Kara ha naingwowi, ti dimin taemin komii komiiyim ti Adi Komii siir kwoinawu nwoyaiyim wi iikam kimiiram niti mi kimiir kwoinim wi sima mirninkinkikaii.

²⁰ Mi ta hiriinan sairsika ta Adi Komii siir kirieya ta krimiir tir nwoyaiya wi idwo saeyar swoki inkin hauugii ti diminin krima sriigiyin siiram siya tiram mi diminin krima naingwowyin, ta siir kirie komiiya siya haigiya krimiir kwoinawu. ²¹ Kara hiniina naingwowi, nim krima siir piugana sair iikamim mi tiriiginim krimiir yinieyim krimar witswo siir inig iir hainan. Dimusi rani, ti Jisis

Krais siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi, krɪma siir inig iirin hiriyar hainanyokiyokiikaeyam ya ta yaiya yai kaimwo aeyairga. Iriig.

4

Mi nim krɪma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim nim krɪma Krais siir piunan ywowim

¹ Kara Polkin, yipikin maeyaua mii biyie miriyya saiir hir hiugripkikikaiyin. Dimusi rani, an kara Biyan Inkam Komii siir mii aiir miriigin. Kara iikam kimiirin ig yai asi boinkii wim kima Adi Komii krɪmiir Wanin siir yai imiir sibgu apikin yipiki biyya Adi Komii siya nimbingiyim kima wakaeyokna apam. ² Inkamin inigakin si haniin kipi nwo. Nhirmi yaimin diminim simiir wakaeyokna ap mi kimiirgikimiirar kwoinin yo dikwowaisii ti dimin taeminim nhirkin sim tirim kimiir simiirsi mi ti dimin taeminim kimiir nomiiyauim naingwo tibmiyyim sima kimiirar tirbuga wandi kima simiirin io kipi niki anka osisau, kima ti sima tirin siiramin hindara daingwokwonanae iski. ³ Adi Komii siir naeyuin iikam kimiirin kwoin whirua siya nwowaiginiugim mi kima iripa nongwomamair aeyamin kirie hiriyar dwokripkai. Mi krɪma iripa damasukikin ti uridin yipiki dimin taemin kogiyin iripa sima nwowam siir hiriinan dwo. Mi krɪmiirin nwirua nwowamin hiriinan mi tirkin. ⁴ Mi iikam whiekakim yipiki Jisis Krais siiram naingwo tibmii kiiniyim, yim sima ini piu kwirkikwiruwar ywowiskiyim. Adi Komii siir naeyuin yo nwirkinwiruwar mi owiskiyin mi siya ini ini haniin krɪmiirar kwirii idwokaiyin. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii siya krɪmiirin hiriinansi nimbingin mi krɪmiirin iripa asi ninkiamasu haiginiugin nwirkinwiruwar nwowam mi ti dimin taeminim Adi Komii siya nimbingiyim sima

niti wi krimar nwoki inomokninkin digswowim mi nim krīma wi mairgimairgar nwowini ti digworaekwo kibi kibiyim simiiram nwokwokinim. ⁵ Mi ti Biiyan Inkam Komii nwiruwān yio Jisis Krai siyairgin. Iikam krīma siiram naingwo tibmii kiinim krīma baptais kwirūwa saiirarar baptaiskim, krīma yaeya yaeya bi baptaiskim hiniina niisiimauwam nim krīma Adi Komii siir piugana saiir iikamkim. ⁶ Adi Komii sasaingn nwowin mi siya iikam krīmiir Adi Komiiingn mi iikamim naingwo tibmiiyim ini siyar kigirkakim mi siya ha napninopkainaniyin krīmiiram mi hiriyar ini oniyam. Mi siya ini krīmiirgikrīmiirar mirii nonkworinukripkainiyin.

⁷ Krai siya krīmiirin hinda whisariiyar priihauugikin kirieya yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir sibgu whinkinsiis haiginiuwam. Mi siir kirie komii komiiyim nhirim wi krīmiir yapa yapa nwonira hauuwi mi ta hiriinan saiirsika krīma wi ti miipai miipaiyim simiir nwoki tirim. ⁸ Mi Adi Komii siir yayim yipiki biiyan kamim sima winkiyim yokwoni yim ti dimin taeminim sim boinkikim. Sima hiniina boinkikim, mi iya Krai siya swoki ama Adi Komii siir oma hiriir mi iikamim yipiki biya Setan siir in nonkwowim simiirin siya bidi swoki anmaiwarkainam, inkamin maeyaua mi biye miriia sae hugripkiikikaiiyin siir hiriinan mi simiirin siya wi hauuwi siir dimin miyik miyikim simiir.

⁹ Mi ti yayim yim hiniin dimusi boinkim siya koua bidi yamin? Sima hiniin dimusi bi boinkim, iya siya biigibi siir om hir haiburgigin mi ha niunaiiniyin mi nu tir nauni oniyin iikam krimaka ¹⁰ mi inkamin yipikin nua tiriir niki iunaiiniyin siya bidi swoki amin koua hiriir, siya waua saiir nidwokainainamkin Adi Komii siir oma hiriirin mi ta hiriinan saiirsika siir naeyuin

iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir asi ninyokiigikim. ¹¹ Sasairgin kirie iikam krimiir hauwiyin mi simiir nhirim simiirin siya nimbingikim aposel inkam nwowam, yipiki dimin taeminim Krai siya tirim simiir boinmimauuwamim. Mi iikamim siya nimbingiyim yim profet kam ima yipiki Adi Komii siir yai imiir nanaakninkiiyim. Mi kam nhirim siya simiirin yai napboinmamauwuan inkam yokmwın owaiginu mi ti iikamim, Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwam iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyim sima naingwo tibmii kinim. Mi iikam nhirim siya simiirin miya iikam nowomwarkaiyuwiya saiir yokmwın owaiginu, yipiki iikam imiir kigriraowiyim mi simiir whinkinsiis haiginuwam sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹² Krai siya iikam krimiirin ti dimin taemin hininim sim hauugikim mi ta hiriinan saiirsika, ti dimin taemin hiriinanim krimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi siir mi aiir miriiyam mi ta hiriinan saiirsika nim krıma yipiki Adi Komii siir piugana mi yipiki Krai siir piua nim krıma siir mi aiir miriiyim wi digar nwowi iki iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginuwim simiir naingwo tibmiya kirie saeya nwowim. ¹³ Mi dimin taeminim yim wi hiriinyar nwoyokiyokiiyami mi wi kwoin whirua krimar nwobudgii ti Adi Komii siir digworaekwowim yipiki krıma wakaeyokna apiyim mi dimin taeminim kwoin whirua krıma nwowiyim Krai siirim simiir mi ta hiriinan saiirsika krıma wi asi kinantiokii mwriinami. Mi krıma wi inkam bimbıuwi nwo rani, krıma wi Krai siir hiriinanar swoki owi. ¹⁴ Mi krıma tariinanin ti hiriinan nwowi mi krıma wi yinisısımim yipiki rirmiiya nwo karam nwowim wi simiir hiriinan nwo rani mi ta hiriinan saiirsika krıma wi iki yai nıksisaeyim sim wakaeyokna ap rani. Iikamim ti hiriinan yai imiir wakaeyokna apiyim yim ini iya op idwo nakiiririya mi hinda tinda ha priiyakii priiyakiiyamiya

ini saiir hiriinan ywowa. Mi ti iikam hiriinanim yim inkamim yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apiyim yipiki iikami kwoin kiyaiiyim mi ti yaiyim sima boiniyim yim niksisaе yaigim. ¹⁵ Mi krīma ti hiriinan kipi nwo. Niingaka. Mi krīma Adi Komii siir yaimwokiyaимwowim simiir boinam daingwo mi krīma irni nwirniyam dinan aingwokwo krīma tiriya saiir hiriinan yipiki wi krimiir whinkinsiis haiginiuyokiyokiiyami mi wi krimar nwobudgiyim Kraiis siir hiriinan. ¹⁶ Kraiis siya ini krimiir kou ywowin mi iikamim yipiki siir piunan nwowim krimiirin siyar kigriraowi mi krīma yapa yapan wi siya nimbinim krīma tiram wi simiirar tiri. Nim krīma ini iga in mi mai piu minan ywowim mi krīma irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis haiginiu mi krīma wi piu kwiruwa nwoki owim. Mi krīma dimin taeminim ti siyiu hiriinanin siir tiri, irni nwirniyam ninan aingwokwonaеi mi mhoiya Adi Komii siir piugana wi kiriyar namwoiuwi. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim sima wi dimin taeminim biyanim wi digiumii simiir haimriiyugigi.

¹⁷ Tariinanin kara kimiirin pi igao yai boinkii. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraiis siya nokmwın okwohaiginiugin biyan inkam nwowam. Mi tariinanin kima dimin taeminim iikamim Adi Komii siir piugana saiir karamaeyim sima tiriyim simiir kipi kigna ap yim sima diminim biyiekibiyie nwowiyim simiiraramar naingwowi. ¹⁸ Simiir kwoinim ini inkamin niibwomambwo napwiyyin sikwo paeaka bigna ap karamae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Yim sima dimin biyie biyeyim Adi Komii siya naingwo karamae nwowiyim simiiraramar naingwowikim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siir dimin taemin imiir bi ninokninkinkim mi simiir kwoinim sima simiiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi ta hiriinan sairsika

sima piugi paniinsi yopaisi. Simiir kwoin komiiyin ti dimin biyie biyeyim hii min priininae priininaeyim simiiraramar naingwowi, simiir wakaeyokna apim mi simiir kwoinim hapi i aeya niwaoki simiir sibgu wakaeyokna apim.

²⁰ Mi iikam kima krimiir bi wakaekim mi krma bi boinmaugim kimiirin Kraiis siir yai imiirin ti hiniin siyiuin si wakaeyokna apim. Niingaka. ²¹ Kara ha ninokninkini wim kima Kraiis siir yai imiirin bidiyar wakaeyim iikamim ha nitim siir yai kibiki kibi imiirin sima ini anaakninkii haiginiuni mi simiirin sima ini boinmimaauuni kimiirin. ²² Wim kima ti hiniin dimin taeminim sim boinkim. Biya wim kima kimiir kwoin biyie iirar napkin. Mi ti kwoin biyie hiriinanin ti kimiir boinin inokinokin kimiirin siyar tiri siyiu biyieni nwowamin. Mi kimiirin wi siyar nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Mi sima kimiirin wi hiniina boini, ti dimin taemin hiniinim sim tirim mi kimiir digiuwin wi simiir nwoki haimriiyugigim mi kima simiirsiyin wi aru nwoki owim. ²³ Mi kima ti dimin hiriinanim simiir tiri mi kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siir naeyuin siir kirieni. ²⁴ Kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siya nwowaiginiim yaeya kwoin win. Mi kimiir kwoinim wi siya tirkii dimin miyikim simiir napim mi simiir tirim Adi Komii siiram mi iki nhirim simiiram warar.

²⁵ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam kima, irira nwoniran kima ti dimin biyie biyeyim priiyiksasaeyim simiirsi dapyok mi ti yai bibiyie hiriinanim yim ti itnoudninkigi. Mi kima irira nwoniran irni nwirniyin yai miyik miyik imiirarar boin. Dimusi rani, krma irira nwoniran Kraiis siir piu haimii haimigim. ²⁶ Mi iya kima dimin biyie biyeyim io simaka nwowiyim, kima kimasiyar mintiraona mi kimiir kwoinim sibgu dwowipisu. Mi ta hiriinan saiirsika kima wi kimiir kwoin imiir kiwaki rani,

io nwowamin mi kimiir tiramin dimin biyie tiram. Mi io nwonni siyiuin yio ha ti sibgu tirsisauu ti dimin hiniinin. Mi ta iowa bieki nikiiyamam kipi. Mi biigibiyyin wari kimiir kwoinin io nwowiyin siir ti digi. ²⁷ Mi mhoiia kima wi Setan siiram kiwaki rani, simiir kwoin imiir kiyaiyim mi siyiu biyie kima tirim. ²⁸ Mi tiriiginim biya biyanim mi ti tariinan nwo ikim yipiki hii tauaeyim, sima wi ti dimin imiir kipi swoki tirmimin tiriiginim yim wi ti digi. Mi tariinanin sima wi ta mii aiirarar donkworinu mirii iski mi ta hiriinan saiirsika siya ti iikam paeprikabim simiirin wi hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginiuwi. ²⁹ Mi kima dimin biyie biyieyim kimiir mhii kwoinau nwokaiyim simiiram kipi kiwaki kimiir yaigi kaokwo boinim. Kima yai kibi kibiyim yipiki wi iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwanim yipiki kimiir yai imiir wakaeyim wadie sima sibgu idwokaeyamim simiirarar boin. ³⁰ Mi ti dimin taemin hiriinanim kima Adi Komii siir naeyiu iir kipi tir maigimairga nwo karam siya nwowim. Dimusi rani, siya siyairgin yipiki kimiir nimbingiyin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya mhoiia wi hiriinan saiirsi nanmaiwarkainaei mi kima hirin wi saikar nwoyokiyokiikaeyami inokininokin. ³¹ Dimin biyie biyieyim io igwir igwir nwowiyim mi whwonkam nokiya kamae nwowiyim, mi mhii hinsima nwo karam nwowiyim dimin taeminim simiirin digiumii ti haimriiyugig. Mi kima yai kipi kauwoxinan mi yai kripiinani kipi mi kig iikam nhirmakan mi ti yai bibiyieyim kimiir haipridkikaiyim kimiirin wi siyiu biyie sima swoki tiri dimusi rani, simiirsika. ³² Mi haniingni niuwi nhirim simiir yapa yapan sibgu tirhaiginiu mi irni nwirni dinaingwoyimiyok mi dimin biyieyim iikam nhirkim tirim kimiir irni nwirni simiir haiyoprimdiyumuigi mi simiirin hiniina boinki, sima dimin komii rani. Simiirin Adi

Komii siya haiyoprimdiyūmiigiyim krimiir dimin biyie biyieyim simiir krīma tīrim simiir saiir hiriinan tīrkiyim mi ha boinkiyim hiniin yim dimin komii rani. Dimusi rani, nim krīma Jisis Kraiis siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii krimiir Wanin siya krimiir dimin biyie biyieyim asi haiyoprimdiyūmiigikim. Iriig.

5

Iikam krīma dimin kibi kibi imiirarar wakaeyokna ap

¹ Dimusi rani, wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisimkim yipiki siya naingwokwonanaeyim mi kima siya tiriya saiir hiriinanar timi tir. ² Irni nwrniyam dinan aingwokwo biya Kraiis siya naingwokwonanaeya krimiiram saiir hiriinan. Siya bidi iki aonamin mi ti dimin hiriinanin siya tīrkiyin yio ini dimin taeminim piuii miyik whakiyin kamim sima ninkin imiiaeyim Adi Komiini ini simiir hiriinan ywowim.

³ Wim kima Adi Komii siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika wim kima dimin taeminim hii priinanae priinanaeyim simiir paniinsi nidwo boinaisi. Mi kima diminim piu iikamkim nopaiiyim mi dimin taeminim yipiki kimiir kwoin imiir tiriya kima kigmairam simiir kipi tir. ⁴ Mi kima dimin biyie biyieyim piu iikamkim nopaiiyim simiir kipi boin mi diminin yipiki iikamim naingwo tibmiyim sim nomboboin karam nwowiyim dimin taeminim bwam kamaeyim mi yai bibiyeyim nididgak nwowi ikim. Mi haniingi niuwi kima yayim diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir inig iirarar hainan iski. ⁵ Wim kima ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinim iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mi yipiki dimin biyie biyieyim sim tiriya mi iikamim yipiki dimin taeminam kigmairiyim, ti komkid min hiniinim sima huniyim uruwai siyaowai.

Kɪma tɪ iikam hiriinanɪm sɪmiirin ina ninoknɪnkinɪm yɪm wɪ hiriir nam tani mi sima wɪ Adi Komii saika nwo rani mi wɪ Jisis Kraiss saika mi o rani.

⁶ Kɪma iikamɪm kimiir priiyiksasaeyɪm sɪmiiram kipi kiwaki iki sɪmiir yayɪm naekak nwo karam nwowiyɪm sɪmiirin kimiir boinmɪmauwɪm mi tɪ yayɪm tɪ kara boinkiyɪm yɪm miyɪk rani, yɪm pi niksisaekim. Mi tɪ hiriinan iikamɪm yɪpiki hiriinan dimɪn biyie imiir tiriyɪm yɪm wɪ Adi Komii siya nonkwonɪnwomwiirɪnkin haigɪniuwɪ tɪ dimɪn taeminɪm kara boinmɪmauwɪm kimiir.

⁷ Mi kɪma tɪ iikam hiriinanɪm yɪpiki tɪ hiriinan dimɪn biyie imiir tiriyɪm sɪmaka kipi namasu. ⁸ Biya wɪm kɪma kamɪm niibwomambwo napiyɪm sɪm haniin nwokim mi tariinanɪn wɪm kɪma iikamɪm yɪpiki Biyan Inkam Komii siirɪm wɪm kɪma ini iikamɪm nabie sibgu kigomok apiyɪm ini sɪmiir hiriinan ywowɪm mi ta hiriinan sai-irsika kɪma dimɪn kibi kibiyɪm sɪmiir asi wakaeyokna api. ⁹ Mi tɪ dimɪn kibi kibiyɪm tɪ iikam ima napiyɪm yɪm ini bienan ywowɪm, yɪm sima min niisiimauugɪm dimɪn taeminɪm kibi nwowɪm sɪmiir yɪpiki Adi Komii siir yayɪ imiir wakaeyokna apiyɪm mi piki hiniin dimɪn ikim yayɪ mwo boiniyɪm. ¹⁰ Kɪma dimɪn taeminɪm kɪma naingwowɪm sɪmiiraramar daingwo mi sɪmiirarar kinanankɪu kɪma napamin mi Biyan Inkam Komiiyɪn wɪ maingimaingwa nwo ki owɪm. ¹¹ Kɪma dimɪn biyie biyeyɪm yɪpiki niibwomambwonan nwowɪm iikamɪm sima tiriyɪm sɪmiir kipi nap. Mi kɪma dimɪn taeminɪm sima tirɪm danaaknɪnkii haigɪniuwɪ mi sɪmiirin ha boin, wari sima tirɪm yɪm miyɪk rani. ¹² Mi dimɪn taeminɪm iikam ima nɪmprio tirɪm, kara sɪmiirin nididgak nwowi kimiir boinmauwɪm. ¹³ Mi kɪma tɪ dimɪn taeminɪm tɪ iikam ima tirɪm sɪmiir nanaaknɪnkii haigɪniuwɪ mi sima wɪ haniingɪn ninoknɪnkinkii tɪ dimɪn taemin hiniinɪm yɪm miyɪk rani,

yim ini biyie ywowim. Yim ini bïeki si whwoyakiyim mi iikamim dimin taemin imiirin sibgu kigomokiiyim ini simiir hiriinan ywowin. Iya kima dimin biyie imiir boininkiiyim yim wa naonami mi ti digworaekwo hiriinanim yim ini paeya inkamki si haingimugiiya omaka ini saiir hiriinan ywowim mi ta niya pa nakii mipi nabie sasar nwokii. ¹⁴ Dimusi rani, ti dimin taemin hiniinim simiirsika, Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa ya hiniina boinka,

yipiki kira naonan nwowin mi yipiki waraur kiwokinin, kima dinsiingi. Mi ta hiriinan saiirsika Kraisiya wi kimiir kwoinawu asi kwirii idwokaii mi siya wi bieyin kiriir whwoyaiyin wi siir hiriinan nwowi.

¹⁵ Mi ta hiriinan saiirsika kima wi asi mintiraowi ti dimin taeminim kima tirim simiirsiiyin. Kima dimin taeminim iki iikamim yipiki ninokninkin karamaeyim sima tiriyim simiir hiriinan kipi tir. Mi hiriinanki niuwu kima iki iikamim yipiki dimin taemin whiekakim sim ninomokninkiniyim simiir hiriinan tir. ¹⁶ Yim ti iiyim yim ii paii rani mi iikamim siyu bibiyie tiriyim kima mintarao mi kima Adi Komii siir mi kibi kibi imiirarar tir siir yai kibi kibi imiir nanaakninkii haiginiuwam. ¹⁷ Mi ta hiriinan saiirsika, kima habwhaowaenan kipi nwo. Kima dimin taeminim Biyan Inkam Komii siya naingwowyim kima napam kima simiirarar wakaeyokna ap.

¹⁸ Op bibiyie kipi kwiyae mi kima op bibiyie kwiyaei wim wi pi kwiyae whaowaei mi wi dimin biyie tiri. Mi haniingi niuwu, kima Adi Komii siir naeyuin siiram kiwaki ini haniin siya kwirii idwokaiyim kimiir kwoinim mi dimin taeminim kima tirim yim wi siyar nwoki kigirkakim. ¹⁹ Kima mi kimiir nomiiyau ima kima Adi Komii siir yai imiirin diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir mwai imiir wao. Kima mwai waowiyim mi Biyan

Inkam Komii siir inig iir hainaniyim kimiir haowidim mi diyamir ikim mi iki dimin taemin nhir ikim, kimiir kwoin komiiyin simiirgisimiiramar daingwoki. ²⁰ Inokinokin Adi Komii siir inigin Jisis Kraiis siir inigni hainanprapraski ti digworaekwo imiirsiyin. Iriig.

Pol siya ta yaiya iikamim yipiki nonkwonam simiir boinka

²¹ Kima ti nomiiyauim simiir yai imiir wakae mi yim sima kimiir imiir timi wakae. Dimusi rani, wim kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim mi wim kima siir inig iir hainankim.

²² Wig wim kima yipiki kamkakim, wim kima kimiir kamim simiir yai imiir wakae kira wakaeiya Biyan Inkam Komii siir yai imiir saiir hiriinan. ²³ Kima ti hiniina tir. Dimusi rani, kimiir kamim kimiir kouwin ini simar ywowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiis siya iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim simiirin hiriinanar mi tirikin. Siya kimiir nanmaiwarkainam naokin mi siya ini mwonan ywowin mi wim kima siir pua saiir pu haimii haimiigim. ²⁴ Ini ti iikamim yipiki Adi Komii siir piugana saiirim Kraiis siir wakaeyokna apiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim wigim yim simiir kamim simiir yai imiirar timi wakaeyok mi dimin taeminim sima tiriyim simiirar timi wakaeyokna diriraerar.

²⁵ Mi wim kima kamim yipiki wig nonkwonam, kima simiiram daingwokwonanae Kraiis siir hiriinan siya naingwokwonanaeiyadi Adi Komii siir piugana saiir iikam imiiram. Siya krimiirsi naokin krimiir whinkinsiisam mi krimiir swoki anmaiwarkainam. ²⁶ Mi ta hiriinan saiirsika siya iikam krimiirin dimin whirki kimbu kamae asi tirikin. Dimusi rani, krima siir yai imiir wakaeyokna apkim mi krima op ha baptaisim. ²⁷ Siya ti dimin taemin imiir tirkin mi ta hiriinan saiirsika

siya krımıirın Adi Komii siir piugana saiir iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowiyim simiir hiriinan asi nwowi iikamim yipiki paowaigi piskomkopou karam nwowiyim simiir piuim ini simiir hiriinan ywowim. Krıma ini wig kibinan ywowim yipiki wi Kraıs siya nonkwonaei. ²⁸ Mi ti siyiu hiriinanın Kraıs siya naıngwokwonanaeyın iikam krımıiram mi kam kıma kımıir wig imiiramın kımıir piı aıramar naıngwokwonaeiyım saiir hiriinan daıngwokwonanae. Mi tiriiginim yipiki simiir wig imiiram naıngwokwonanaeyım, yım ini tiriiginim yipiki simamar naıngwokwonanaeyım ini simiir hiriinan ywowim mi sima ini piı kwıruwar ywowiskiyım. ²⁹ Inkam nwır karamaeyairga siirgisiir piı aırsi boriısopım mi saiir nonkwobumbunıkinim. Nıngaka. Siya saiirın pa sıbgu kigrıraowi mıpa mi imıiyaei. Mi ta hiriinan saiirsika siya wadie asi sıbgu owi, Kraıs siya kigrıraowiya Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir saiir hiriinan. ³⁰ Siya krımıir asi kigrıraowi. Dimusi rani, nim krıma siir piugana saıka bidi yamasukikinim mi ini nwıruwar ywowiskiyım. ³¹ Kraıs siya mi iikamim Adi Komii siir piugana saiir ikim, nim krıma ini piı kwıruwar ywowiskiyım. Dimusi rani, ti Adi Komii siir yaiyım Yokwo Komii saiir nwokaiyım yım hinına boınkikim, inkamın yipiki wig nonkwonaei yio wi siir yopii ad owiir haıburgigi mi siya mi siir wig aeya sowa wi nwıruwar nwowiskii mi sowiir piıa wi kwıruwar nwowiskii. ³² Tiki yaiyım yım kaimwowaırgım. Mi an kara hiriıyar naıngwowi yım sima Kraıs siya mi iikamim Adi Komii siir piugana saiir ikim krımıir boınmımauugım. ³³ Mi ta hiriinan saiirsika mi sima kaimwowaı swoki boınki kamım yapa yapa simiir yapa yapa wig imiiramar daıngwokwonanae siyamar naıngwokwonanaeyıa saiir hiriinan mi wig wım kıma kımıir kamım simiir inig imiir hainanprapraski. İriig.

6

Pol siya yopii ad mi simiir yinisisim ikim simiir boinkin

¹ Yinisisim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya nimbingikim kimiir kigriraowam yio ti hiriinan siyuun yio wadiekin. ² Mi Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiir hir nwokaiyim yim hiniina boinkim, kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. ³ Sima ti hiniina boinkikim, kima simiir napi mi kima nu tirin wi ii prieiyar nwoki okwoyokiyokiikaeyamim. Yio tiriiginin Adi Komii siir buigibiyan siyu komiiyin siya boinkiyin krimiir yio siya dimin kibiyin Adi Komii siya nimbingiyin krimiir tiram.

⁴ Mi yopii ad wim kima kimiir yin imiir kipi nikwao boin iinokiinokin mi yim wi maigimaiga kimaka nwo karam pi nwowisi. Mi kima simiirin min dikwao boin mi min niisiisimauu dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima tiram simiir. Iriig.

Pol siya iikamim yipiki whisarii mi priimiriirim mi tiriiginim yipiki simiir kigriraowiyim simiir boinkin

⁵ Mi wim kima iikamim hinda whisarii mi priimiriirim, wim kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir wakaeyokna ap mi kima simiirin sibgu sibgu mintirao Krais siir kima tiriya saiir hiriinan. ⁶ Inkamin kiriir kigriraowiyin siir whwonkam ida ara kipi mirii mi siya kiriir kigi mi siya wi ha boini kira wadiekin. Niingaka. figwir iigwirin kira kiriir miya saiirar mirii iikamim yipiki Kraisni wakaeyokna apiyim sim hinin, dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram kima simiirin kwoinki daingwo diriraerar. ⁷ Dimin taeminim iikamim whisarii mi priimiriirim kima tiriirim umir min hai kara-mae kima nwowiyim kima simiiramin maigimaiga dwo. Dimusi rani, kima simiirin inkam aram tir tani simiirin

Adi Komii siiram kira tiriya saiir hiriinan tir. ⁸ Kima ina ninokninkinim. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siya wi krimiir whiekakar niyopkiiyuwi, iikamim whisarii mii priimirii ikim mi iikamim rirmiiya nwowi ikim. Mi dimin kibi kibiyim siya tiram naingwowim siya wi krimiirar tirswowi.

⁹ Mi wim kima kamim yipiki iikamim kimiir miriiyim simiir kigriraowiyim, kima ti iikam imiirin siyu miyyik sibgu tir. Mi simiirin yai bibiyie kipi boin mi kipi mi ikwao boin sima nididamin mi simiir tirim kimiir yai imiir wakaeyam. Mi Biyan Inkam Komiiyin yipikin Adi Komii siir om hir nwowin, iikam whiekakim ini siyar kigirkakin. Dimusi rani, mhoiia iikam imiirin wi siya hidi mi siya wi hinina naingwo rani, inkamin yipiki inig komiigakim mi inig karamae ikim siya iikam whiekak krimiirin wi hirii hiriinankinar hidswowi. Iriig.

Iikamim naingwo tibmii kiiniyim yim ini kamim yaii niniiyim ini simiir hiriinan ywowim

¹⁰ Kara kimiirin nikopkaigiyan yaimirsisimim sim boinkii. Kima dimin komiiyin Biyan Inkam Komii siya hauuin kimiir siirin sibgu donkworinu. ¹¹ Kimiir kwoinim ti dimin komiiyin Adi Komii krimiir Wanin siya hauuin kimiir siir higriniu, yim ini nhaonan ywowim, nhaowa kimiir piu aiir haigiprakaiyam. Mi ta hiriinan saiirsika kima wi iki dimin biyie biyieyim niksisaeyim simiirsi nwoki okworinuwim kimiir kwoinin Setan siya kiyaii. ¹² Krma inkamaka niniyam tir tani krma yiu bibiyieyim ninomor kou nwowiyim mi Setan siya mi nomni yiu bibiyie ikim mi dimin biyie biyieyim ti nu iir kigriraowiyim simaka niniyam tiri. ¹³ Mi ti hiriinan saiirsika, kima Adi Komii siir dimin taeminim simiir haii mi tiriiginim kimiirin wi sima whinkinsis haiginiuwi nhao sau mi irim hipigni hanin. Mi mhoiia ii biyieki niti

mi kira mi Setan siya kowar ninii mi kira ninii mi yai saeya ha digii kira wi wadieyar sibgu okworinukripkaigii.

¹⁴ Kima dimin taeminim kimiir whinkinsiis haiginiuwiyim simiir hai mi kimiir kwoinim yaimwokiyaimwo imiirarar haigi okai, inkamin yai niniyiyin si kikogiya piuwopa siir mhiipwo iir saiir hiriinan. Mi kira mii miyik sibgu mirii mi kira Setan saika ha ninkinyaeyaowi kiriirin wi nhaoni haniin saeyar higriniuwi. ¹⁵ Kima Adi Komii siir yai kibi kibiyim simiir danaankinkii haiginiu mi iikamim simiirin wi iripa saeya nwoki ingwomamair aeyaiginiuwim. Mi ya tariigina ya wi suwa kima niya kimiir iga imiir nikwoiprarsi ini saiir hiriinan ywowa mi kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwi mi kima wi nhwo whin tani. ¹⁶ Mi kima ti dimin hiriinanim kara boinim simiir tiri mi hiniina naingwowi, Jisis Kraisiir wakaeyokna api, tiriiginim yim wi nhaonan nwowi dimin biyie biyeyim hipigim paekakim sim hiniinim mi sau ikim yim wi simar niriimduwini mi sima wi iikam kimiir niyopakaiyu rani. Mi kima siir wakaeyokna api mi siiram naingwowi tiriiginim kiriirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi. Mi hiriinankiniuwi Setan siya dimin biyeyin paeni haniin kimiiram kabitkii kimiir kwoin imiir niugrimkripam yio wi dig nwo rani yio wi pi wokitki mi siya wi pi tingiyami paeni haniin. ¹⁷ Adi Komii siya Jisis siirin minam nikropkikin pi naowim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi kima ti hiniina naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi, pagra inkamki sim haiginiya simiir mwo imiir saiir hiriinan. Mi kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei yim wi kamkiunan nwowi, yipiki wi Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwi krimiir. ¹⁸ Adi Komii siir naeyiun inokinokin kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi kira nhwo Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainani. inokinokin

kima, kimasiyar mintiraona wim wi piugi piyaowisi. Kima Adi Komii siirim srii iikam imiirin siya kigriraowim mi siya whinkinsiis haiginiuwim yipiki siirim. ¹⁹ Kima Adi Komii siiramın kariiram srii mi kariirin wi yai siya nwoki hauuwim. Mi hiriinankiniuwi kara wi nidid rani, siir yai kibi kibi imiir nokwo boinmimauuwim yipiki biya siya tirim simiir. ²⁰ An kara ti inkamın yipiki yai kibi kibiyim sim nanaakninkii haiginiuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Dimusi rani, ta maeyauwa mii biyie miriyya kariir hugripkiikikaiya sairsika. Kima Adi Komii siiram srii kariir whinkinsiis haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika kara siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwim wi nidid rani. Yio simiirin wi karar nanaakninkii haiginiuwi ti biya kara nonkwowim simiir hiriinan. triig.

Pol siya siir yayim nikopkaigiyim simiir boinkikin

²¹ Tikikasin krimiir nomiyauin yipikin krima naingwokwonanaeyin, siya wi sipi niti mi ti dimin taeminim ti nimbimbiiyamim kimiirin wi siya nini boinmimauuni. Siya inkam wadiekin siya Biyan Inkam Komii siir mii miyyik miyyik imiirarar miriigin. ²² Siirin kara nikropkii iikam kimiiram kimiir boinmimauuwam dimin taeminim kima ninomokninkinanim hiniin, nim krima wadieyairgin mi wim kima wi maigimaingar nwoki owim.

²³ Kara ti hiniina sriigi Adi Komii krimiir adin mi Biyan Inkam Komii Jisis Krai siya kima wi Adi Komii siirgisiiramar naingwo tibmii kiini mi kima wi iripa nongwomamaer aei. Mi ta hiriinan sairsika wim kima wi Adi Komii siir piugana sair iikam imiiram asi naingwokwowi. ²⁴ Kara Adi Komii krimiir Wanin siiramın minam sriigin siya iikam kimiirin wi siir naingwobumbuwa sair nwoki hauuwim yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siiram naingwokwonanaeyim mi yipiki siir wakaeyokna

Efesas 6:24

28

Efesas 6:24

apiyim mi siir yaimin dimin imiir wakaeiyim sima tira
saiir hiriinan. Iriig.

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Jun 2019 from source files dated 1 Oct 2018

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f